

שני ח

יציאת שבת

6:15

כניסת שבת

5:15

יוצא לאור לעילוי נשמת הקדושים

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרשת פקודי - שקלים, אדר א' תשע"ד שבת מברכין שנה שלושים וחמש, גיליון מס' 23

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

משה כמנהיג

בפרשת כי תשא, אחרי חטא העגל, אומר הקב"ה למשה (לב, י): "ועתה הנניחה לי ויחר אפי בהם ונאכלם, ונאצשה אותך לגוי גדול". בהמשך, פונה משה אל ה' (שם, פסוקים לב-לד): "ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין - מחני נא מספרך אשר כתבת. ויאמר ה' אל משה: מי אשר חטא לי, אמתנו מספרי. ועתה לך נחה את העם אל אשר דברתי לך, הנה מלאכי ילך לפניך, וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם". בהמשך הדברים, אומר משה (לג, טו): "ויאמר אליו: אם אין פניך הלכים, אל תעלנו מזה".

על פי הדעה, שפרשת המשכן נאמרה אחרי חטא העגל וכפירה עליו, נענה משה בסופו של דבר במילים (כה, ח): "ועשו לי מקדש, וישכנתי בתוכם". כלומר, ה' מחזיר את שכינתו בתוך מחנה ישראל על ידי המשכן.

בסוף פרשתנו, קוראים אנו (מ, לג-לה): "...ונכל משה את המלאכה. ויכס הענן את אהל מועד, וכבוד ה' מלא את המשכן. ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן, וכבוד ה' מלא את המשכן". גולת הכותרת, ההכחה לסליחה השלמה של הקב"ה לישראל, בעקבות תפילת משה: "ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד". יש בכך משום סמל ומופת לדרכו של משה כמנהיג. הוא המוציא והמביא, הוא המדבר, הוא הנושא בעול ובשלב הסופי הוא פונה כביכול הצידה ומפנה את מקומו.

כך אנו רואים, החל מתחילת דרכו כמנהיגם של ישראל. משה המתחנך בבית פרעה כדי לסגל לעצמו גינוני מלכות, יוצא אל אֱחִיו (ב, יא-יג): "ונצא אל אֱחִיו וינא בְּסִבְלָתָם, וינא איש מצרי מכה איש עברי מאֱחִיו... וינא בְּיָוֶם הַשְּׁנַי וְהַנְּהַי שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֲבָרִים נְצִים...". הוא הנחשב לבן-מלכות, אינו בוחל מעיסוק באדם הפשוט, באיש המוכה ובמריבה בין אנשים. כך גם בכל פעם שבני ישראל חוטאים וה' מבקש להענישם, עומד משה בפרץ ומבקש עליהם רחמים, כדבר הפסוק (תהלים קו, כג): "לולי משה בחיר וְעַמְּךָ לְפָנָי, לְהַשִּׁיב חַמְתּוֹ מֵהַשְׁחִית". כך גם במחלוקת קורח ועתו, עומד משה וטוען (במדבר טו, טו): "לא חמור אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאָתִי וְלֹא הִרְעֵתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם". כל חיי, קודש לעם. כך גם כאשר אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה (תנחומא, בהעלותך, כב): "משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ", מגיב משה לפנייתו של יהושע (במדבר יא, כח-כט): "וינען והושע בן נון משך משה מִבְּחֻרָיו ויאמר: אֲדֹנָי מִשְׁחָה כָּלֵאִם. ויאמר לו משה: הֲמִקְנָא אֶתְּהָ לִּי, וְמִי יִתֶּן קָל עִם ה' וְנִבְיָאִים כִּי יִתֶּן ה' אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם". גם כשמשה כבר יודע, עוד זמן רב לפני חטא ההכאה בסלע, שנגזר עליו שלא הוא יכניס את ישראל לארץ, אין הוא גורע ולו כמעט מִמְאֲמָצִיו לטובת העם ולרווחתו.

זהו המנהיג האמיתי, שלא טובתו האישית עומדת מול עיניו, אלא טובת מונהגיו, רווחתם והולכתם להשגת המטרות, למרות כל המסות הניצבות בפניהם כעם ובפניו במיוחד כמנהיג.

עוזיה- שלום יערי

ראש חודש אדר שני, יהיה ביום ראשון וביום שני הבעל"ט המולד ביום שבת קודש, שעה 3, 10 דקות ו-8 חלקים

גליון זה מוקדש לע"נ ר' משה ב"ר דוד יואל אלצפרום ז"ל, נלב"ע ה' באדר ב' תשנ"ב ולע"נ בני משפ' אלצפרום שנספו בשואה הי"ד

תנצב"ה

על גדולי ישראל / נפתלי יערי

רבי מנחם מנדל משקלוב יום פטירתו ראש חודש אדר

רבי מנחם מנדל היה בנו של רבי ברוך בענדיט, שהיה מגיד בעיירות הלוסק ונשוויז. משפחתו מתייחסת לרבי יהודה יידל - אב"ד קוולי, מחבר הספר "קול יהודה", שקתב יחוסו עולה עד לרבי יהודה הנשיא. שימש את הגר"א בשתי שנותיו האחרונות. הגר"א חיבבו מאד וגילה לו מצפוני לבו, ובהם גם דברי קבלה רבים. כמו כן, למד עמו משניות בסדר טהרות כולו, וספר משלי עם ביאוריו של הגר"א. רבי מנחם מנדל כתב את שלמד עם הגר"א, והגר"א נהנה מכתובתו המדויקת. כמו כן, העלה על הכתב רבים מהנהגותיו של הגר"א, וביניהם סידר בפרוטרוט את סדר ליל פסח של הגר"א. אחרי פטירתו של הגר"א בשנת ה'תקנ"ח, נטל על עצמו את מלאכת סידורם והבאתם לדפוס של כתבי הגר"א, יחד עם בניו של הגר"א. ראשונה הדפיס את הפירוש למשלי, עוד בשנת פטירתו של הגר"א. בשנת ה'תקס"א, הדפיס את "הגהות הגר"א" לסדר עולם רבה וזוטא. בשנת ה'תקס"ב, הדפיס את ספרי "צורת הארץ" ו"יתבנית הבית" של הגר"א. בשנת ה'תקס"ג, הדפיס את ביאורו של הגר"א ל"שולחן ערוך", שרבי ישראל משקלוב סידרו. בשנת ה'תקס"ד, הדפיס את פירושו של הגר"א למסכת אבות ושאר המסכתות הקטנות, ובראשם הקדמה מאת רבי מנחם מנדל, המספרת בנפלאותיו של הגר"א. בשנת ה'תקס"ה, הדפיס "הגדה של פסח" עם דברי תורה ומנהגים מאת הגר"א, ובשנת ה'תקס"ו הדפיס את פירושו של הגר"א לספר יצירה.

בשנת ה'תקס"ח, התעררו תלמידי הגר"א לעלות לארץ ישראל ועלייתם בוצעה בשלושה שלבים. בגל הראשון עלו תלמידי הגר"א, בראשותו של הרב **מנחם מנדל משקלוב**. הם הגיעו לטבריה - שם התגוררו כבר חסידים מעלייה קודמת, ומשם עברו להשתקע בצפת, כדי להימנע ממחלוקות עם החסידים. על שם פרישתם מהחסידים, פגנו תלמידי הגר"א בשם "פרושים". לפי נקודת מבטו של רבי מנחם מנדל, מטרתה של העלייה לארץ ישראל הייתה משיחית. הוא ראה בעלייה זו פעולה שיש לבצע, בשילוב כוונות קבליים שונים אותן פיתח על בסיס דברי הגר"א, כדי לקרב את הגאולה. בהיותו בארץ ישראל, עמד גם בראש הפעלים לרווחתם הגשמית של העולים, ופעל רבות להשגת מימון מחו"ל ולהקלות שונות. בשנת ה'תקע"ג, פרצה מגיפה גדולה בצפת ורבים מתלמידי הגר"א מתו בה. כתוצאה מכך, נקלעה הקהילה לחובות כספיים עצומים, ורבי מנחם מנדל הוצרך ללוות מהגויים סכומי עתק בריבית גבוהה. בשנת ה'תקע"ו, עקר רבי מנחם מנדל מצפת ועלה, יחד עם עוד כעשרים מתלמידי הגר"א, לירושלים. לעזיבה זו גרמה השתוקקותו של רבי מנחם מנדל לגור בציון, כמו גם יחסים מתוחים עם רבי ישראל משקלוב שהיה אף הוא ממנהיגי הקהילה בצפת. לרבי מנחם מנדל הצטרף מקורבו, רבי אברהם שלמה זלמן צורף. רבי מנחם מנדל היה הראשון להקים את הקהילה האשכנזית בירושלים, מאחר ומאז עלייתם הכושלת של רבי יהודה החסיד וחובותיהם העצומים, היה דינו של כל אשכנזי שהגיע לירושלים - מאסר, לערבוך לתשלום החוב. בקשריו הטובים של רבי מנחם מנדל עם נוצרים שונים, הצליח להגיע להסדר אודות החוב ומאז הותרה ישיבתם של אשכנזים בירושלים.

בהיותו בארץ ישראל, חיבר רבי מנחם מנדל כעשרה חיבורים עמוקים בתורת הקבלה. שיטתו בקבלה משלבת את קבלת האר"י עם דברי קבלה - אותם קיבל מרבו הגר"א, והיא רצופה גימטריאות רבות, בסגנון קבלתו של רבי אברהם אבולעפיה. בשל כך, דבריו כתובים כְּתִבּוּס חידה, שמאמץ רב נדרש כדי לפענחם. רבו, הגר"א, הוסיף להתגלות אליו בארץ ישראל בחלום, ודברי תורה שמסר לו אז, שולבו אף הם בספרים.

רבי מנחם מנדל משקלוב, נקבר בהר הזיתים, בסמוך לקברו של רבי חיים בן עטר.

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

בסיוע כולל "יד ברודמן" רחובות

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל "יד ברודמן" ללימודי הוראה ודיינות, בית שפירא, רחובות
טלפון: 08-9412048
אתרם באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הדפסה: דפוס ש.ה.ר. רחובות טל. 08-9475106

ו(כל זה בא ללמדנו): **שלא קצבת העושר וגויל הבניין יהיו סיבה להשרות שכונה בישראל, אבל רוצה ה' את יצאיו ומעשיהם לשכנו בתוכם**."

אנו יכולים להסיק מדברים אלו, שלא צריך להשקיע כספים בבניית בתי כנסת מפוארים, בישיבות מפוארות וכד'. לא זה מה שיהפוך את המקום לקדוש יותר, והתפילות או הלימוד שם - לא יהיה בהכרח רצוי יותר לפני ה'. עדיף להשקיע בצדקה וחסד, בטיפוח הצדדים הרחנניים בקהילה. ודאי שלא צריך להטיל תשלומי חובה על הציבור, כדי לממן מבני פאר, אלא אם כן, יש תורם עשיר, המתעקש לתרום רק לבניין. עלינו לתת את הדעת, כיצד אנו מתנהגים, וזה חשוב יותר בעיני ה', מחזותו של הבניין.

ניתן להרחיב ולומר, שכך יש לנהוג בבניין הארץ והמדינה, כי גם בה שוכנת שכונה כמו במקדש, או "מקדש מעט". יש להשקיע ברווחת הציבור וחינוכו, ולא במבני ציבור מפוארים וכד', כי "שקר הפך והבל היפיי" (משלי לא, לא), אם אין שם יראת ה'. אם ניתן לשלב בין היראה ל"יזה א-לי וְאָנְהוּ", מה טוב.

מנחם אדלשטיין

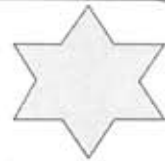
לא הפאר קובע את רמת הקדושה

על שני הפסוקים הראשונים בפרשה, אומר הספורנו (לח, כא), שהמשכן וכליו עמדו לאורך ימים, "וגם כן לא נפל דבר מהם ביד האזיבים, על הפך מה שקרה למקדש שלמה וכליו, כמבואר בחורבן בית ראשון על ידי נְבוּזַרְאֲדָן" (שהרס את המקדש והחרים את כליו). מדוע ראוי היה המשכן להיות נצחי? עונה (שם) הספורנו: "ראשונה, שהיה 'משכן העדות', שהיו בו לוחות העדות". ב. בזכות "אשר פקד על פי משה".

ג. "שהיתה עבודת הלויים ביד איתמר...". ד. בזכות בצלאל בן אוּרִי... "שהיו ראשי אוּמְנֵי מלאכת המשכן וכליו מיוחסים וצדיקים שבדור, ובכן שְׁרָתָה שכונה במעשה ידיהם, ולא נפל ביד אוּזִיבִים. אבל מקדש שלמה, שהיו עושי המלאכה בו מצוּר (מלכים-א ז, יג-יד), אף על פי ששרתה בו שכונה - נפסדו חלקיו (היה שם בלאו), והוצרך לחַזֵּק את פְּדָק הבית (מלכים-ב כב, ה-ו), ונפל בסוף הכל ביד אוּזִיבִים. אבל בית שני שלא היה בו גם אחד מכל אלה התנאים - לא שְׁרָתָה בו שכונה ונפל ביד אוּזִיבִים, כי אמנם בית שני לא היה 'משכן העדות' - שלא היו בו לוחות העדות, וכורש פקד לבנותו (ולא משה), ולא היו שם בני לוי וגם זרים עזרו בבנייתו, הרי שדרגת קדושתו ואיכותו הרחננית - היו פחותים.

וממשיך הספורנו (שם, פסוק כד) ומתייחס גם לכמויות הכסף והזהב, מהן נבנה המשכן. לדבריו, היה אך מעט ביחס לכמויות שמהן נבנה מקדש שלמה. גם הורדוס שיפץ את בית שני בהשקעה כספית אדירה, "ועם כל זה, יותר התמיד מראַה קְבוּד ה' בְּמִשְׁכַּן של משה ממה שהתמיד במקדש ראשון, ולא נראַה כלל במקדש שני. ובזה הוֹרָה

"מתורתם"

סיום ספר שמות

לאחר שבצלאל וכל חכמי הלב בנו ועשו את המשכן, את כליו ואת בגדי הכהונה, הם מביאים את הכל אל משה. התורה מדגישה פעם אחר פעם, שכל מה שעשו היה "כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" (לט, מב). ההקבלה לפרשת הבריאה בולטת מאד. כשם שאלוקים ברא את עולמו, כך בונים ישראל את ביתו, מתחילה ועד "וַיִּתְּקַל" - "וַיִּתְּקַל כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד" (שם פסוק לב).

הכל מגיע אל משה והשלב הבא הוא הקמת המשכן. גם כאן, הקב"ה נותן למשה ציווי מפורט, ומשה עושה הכל בדיוק כפי שצוה.

אולם, למרות שפסוקי הסיום של הספר יוצרים רושם של סיום תהליך, הרי שהם מופיעים רק באמצעו. הקב"ה בראש פרק מ', ציווה את משה על שלושה דברים: הרכבת המשכן וכליו, הקדשתם על ידי משיחה בשמן והקדשת אהרן ובניו. בפועל, בפרק זה מתואר, שמשה עשה את הדבר הראשון - הקים את המשכן ומיקם את הכלים, אך תיאור שתי הפעולות הנוספות נדחה לספר ניקרא.

במקום זה, החומש מסיים בכך, שענן ה' ממלא את המשכן וכבוד ה' ששוכן שם - לא מאפשר למשה להיכנס פנימה. וכיוון שדובר בענן, התורה גם מספרת לנו, שהענן ליווה את ישראל בכל מסעיהם, יחד עם עמוד האש.

הסיומת הזאת, נראית במבט ראשון סיומת אגבית

ומאכזבת. מדוע המילה האחרונה בחומש צריכה להיות "מסעיהם", ומדוע בכלל לדבר על עניין המסעות, שעוד יפורט ויורחב בספר "במדבר"?

כדי לנסות לענות, נצטט מדברי הרמב"ן בהקדמתו לפרשת המשכן - "וּסְדוּד הַמִּשְׁכָּן הוּא, שִׁיהִיָה הַכְּבוֹד אֲשֶׁר שָׁכַן עַל הַר סִינַי - שׁוֹכֵן עָלָיו בְּנִסְתֵּר". כלומר, המשכן הוא המשך ישיר למעמד הר סיני.

הענן והאש בפרקט, אך מוכרים לנו מהר סיני - "וַיִּהְיֶה כִּי־יִשָּׁא הַשָּׁמַיִם בְּהִיל הַבִּקְרָה, וַיִּהְיֶה קֵלַת וַבְּרָקִים וַעֲנָן כְּבוֹד עַל הָהָר... וְהָרַס סִינַי עֲשָׂן כְּלוֹ, מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ" (שמות יט, טז-יח). על פי הרמב"ן, הענן והאש המבטאים את קבוד ה', ששכנו על הר סיני באופן זמני, הולכים ומלווים את ישראל במשכן באופן קבוע.

ובאופן מעניין, מאחר שעם ישראל נמצא בתקופה של מסעות, הקביעות של קבוד ה' בְּמִשְׁכַּן מתבטאת דווקא בניידות. פסוקי הסיום של ספר שמות, "מדברים" עם הפסוקים של מעמד הר סיני ומדגישים, שעמוד הענן לא רק שלא "נפגע" מהניידות, אלא הוא זה שמנחה אותה. "וַיִּבְהַעַלְתָּ הָעֲנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן וַיִּשָּׁא וַיִּשְׁאַל, כָּל־מִקְדְּשֵׁיכֶם וְאִם לֹא יַעֲלֶה הָעֲנָן, וְלֹא יִסְעוּ עַד יוֹם הָעֲלֹתוֹ" (מ, לו-לז). פסוקי הסיום של ספר שמות, אם כן, אינם פסוקים אגביים. אלה פסוקים, שמדגישים את נקודת העומק של המשכן. כאשר קבוד ה' שוֹכֵן במקום מסוים, צריכים להישאר שם. אך כאשר מרגיש אדם, שכבוד ה' נעלה מהמקום בו הוא נמצא, עליו לקום ולנסוע בעקבות הענן. (נעזרתי במאמר של הרב חנוך וקסמן, לפרשה).

איתי וייס

פינת הדלכה

לצאת ידי חובת מגילה על ידי בן י"ג שנה
ה"שולחן ערוך" (תרפט, ב) פסק: "אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא - יצא ידי חובתו, והוא שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך, אם היה הקורא חרש או קטן או שוטה, השומע ממנו לא יצא..."

הפוסקים דנים, מה הדין ביחס לנער שהגיע לגיל י"ג שנה, אך לא ידוע אם הביא כבר ב' שְׁעָרוֹת, האם יכול להוציא ידי חובה את הגדולים בקריאת המגילה? שהרי קודם הבאת ב' שְׁעָרוֹת - דינו כקטן ולא כגדול, אף שהוא בן י"ג שנה, כמבואר ב"שולחן ערוך" (סימן נה, סעיף ט).

ה"משנה ברורה" (סימן נה, סק"א) וסימן רעא, סק"ג) כתב, שרק לעניין דיני תורה - אין סומכים על החזקה שכיוון שהגיע לכלל שנים - מְשַׁתְּמָא הגיע לסימני שְׁעָרוֹת. אבל לעניין דיני דרבנן - סומכים על החזקה ואין צריך לבדוק אם יש לו ב' שְׁעָרוֹת, כי סומכים על רוב אנשים שאם הגיעו לכלל שנים, מְשַׁתְּמָא כבר הביאו ב' שְׁעָרוֹת.

ה"נודע ביהודה" (קמא, סימן מא), ה"בנין שלמה" (סימן נח) וה"טורי אבן" (מגילה ד, א, ד"ה כגון) כתבו,

שחיוב קריאת המגילה בלילה הוא מדרבנן, אך חיוב קריאת המגילה ביום הוא מדברי קבלה. לפי זה כתב ה"שערים המצוינים בהלכה" (סימן קמא, סק"ז), שיכול להוציא בקריאת הלילה שחיובה הוא מדרבנן, וכאמור, בדיני דרבנן - סומכים על החזקה הנ"ל.

[ויש להעיר, שביחס לשאלה האם קריאת הלילה היא מדרבנן או מדברי קבלה, ישנה לכאורה סתירה בין ה"משנה ברורה" (סימן תרצב, סק"ז) ל"שער הציון" (סימן תרצ, סקמ"א; סימן תרצב, סקכ"ז) וצריך עיון].

קריאת היום - כתב ה"שערים המצוינים בהלכה" (שם) וכן דעת רבי נסים קרליץ ("אגרת הפורים", פ"ג, הערה לט), שאינו יכול להוציא ידי חובה, כיוון שהחיוב הוא מדברי קבלה ובזה אין סומכים על החזקה.

אך דעת הרב אלישיב ("תורת המועדים" סק"ג) שיכול להוציא ידי חובה גם בקריאת היום, שהרי יש דעות ("משנה ברורה" - תרפט, סק"ו), שקטן שהגיע לחינוך - יכול להוציא אחרים בקריאתו.

קריאה לנשים - כתב ה"שערים המצוינים בהלכה", שיכול להוציא, כיוון שחיובן מדרבנן אף בקריאת היום, כמבואר ב"טורי אבן" (שם, ד"ה נשים).

הרב אריה ויזל

"חנוך לנער"

ההגמון את רבן יוחנן בן זכאי: בגבוי הכסף אתה מוצא מאתים ואחד ככר ואחת עשרה מנה, דכתיב: 'בקע לגלגלת, מחצית השקל בקעל הקדש, לכל העברי וגו', ובנתינת הכסף אתה מוצא מאת ככר, דכתיב: 'יהי מאת ככר הכסף, לצקתי וגו' (שם, פסוק כז).

משה רבכם נגב היה, או קוביוסטוטוס היה, או אינו בקי בחשבונות היה. נתן מחצה ונטל [מחצה] ומחצה שלם לא החזיר. אמר ליה: משה רבינו - גובר נאמן היה ומנה של קודש כפול היה" (ילקוט שמעוני, תטז). מכל התרומות למלאכת המשכן: מתכות, עורות, אריגים, שמנים וקשמים, מפורטות בפרשתנו רק המתכות. מתוך המתכות, רק לגבי הכסף ניתן פירוט מדויק מה נעשה בו ובאיזו כמות לכל פריט (שם, פסוקים כז-כח). ודווקא בקשר לכסף, מוצא אותו הגמון, בקעה להתגדר בה ולמצוא כביכול פסול במשה. מה צורך יש לו למשה להתייחס דווקא לכסף, מכל החומרים שהובאו למלאכת המשכן?

הנצי"ב ב"העמק דבר", (לח, כד) מסביר, מדוע לא ניתן פירוט וחשבון לזהב. כיוון שזוהב עשו את כלי הקודש (הארון, מזבח הקטורת, השולחן והמנורה), אין זה לכבודם של כלי הקודש שיעמדו וישקלו אותם. לפיכך, לא הייתה אפשרות אחרת אלא לסמוך על נאמנותו של בצלאל. בצלאל אינו נותן חשבון, אלא שבאופן כללי אנו מבינים, שכל כמות הזהב שהובאה למלאכת המשכן - נצרכה לכלים אלו ולציפוי קרשי המשכן. עובדה זו מחזקת עוד יותר את שאלתנו: אם לבצלאל האמינו, אם גם מחוסר ברירה, מדוע זה חש משה בצורך לפרט מה נעשה בכסף?

"שנו רבותינו (שקלים ג, ב): מי שהיה נכנס לתרום את

גזבר נאמן

"בקע לגלגלת מחצית השקל" (לח, כז). שאל קונטריקוס ההגמון את רבן יוחנן בן זכאי: בגבוי הכסף אתה מוצא מאתים ואחד ככר ואחת עשרה מנה, דכתיב: 'בקע לגלגלת, מחצית השקל בקעל הקדש, לכל העברי וגו', ובנתינת הכסף אתה מוצא מאת ככר, דכתיב: 'יהי מאת ככר הכסף, לצקתי וגו' (שם, פסוק כז). משה רבכם נגב היה, או קוביוסטוטוס היה, או אינו בקי בחשבונות היה. נתן מחצה ונטל [מחצה] ומחצה שלם לא החזיר. אמר ליה: משה רבינו - גובר נאמן היה ומנה של קודש כפול היה" (ילקוט שמעוני, תטז). מכל התרומות למלאכת המשכן: מתכות, עורות, אריגים, שמנים וקשמים, מפורטות בפרשתנו רק המתכות. מתוך המתכות, רק לגבי הכסף ניתן פירוט מדויק מה נעשה בו ובאיזו כמות לכל פריט (שם, פסוקים כז-כח). ודווקא בקשר לכסף, מוצא אותו הגמון, בקעה להתגדר בה ולמצוא כביכול פסול במשה. מה צורך יש לו למשה להתייחס דווקא לכסף, מכל החומרים שהובאו למלאכת המשכן?

הנצי"ב ב"העמק דבר", (לח, כד) מסביר, מדוע לא ניתן פירוט וחשבון לזהב. כיוון שזוהב עשו את כלי הקודש (הארון, מזבח הקטורת, השולחן והמנורה), אין זה לכבודם של כלי הקודש שיעמדו וישקלו אותם. לפיכך, לא הייתה אפשרות אחרת אלא לסמוך על נאמנותו של בצלאל. בצלאל אינו נותן חשבון, אלא שבאופן כללי אנו מבינים, שכל כמות הזהב שהובאה למלאכת המשכן - נצרכה לכלים אלו ולציפוי קרשי המשכן. עובדה זו מחזקת עוד יותר את שאלתנו: אם לבצלאל האמינו, אם גם מחוסר ברירה, מדוע זה חש משה בצורך לפרט מה נעשה בכסף?

"שנו רבותינו (שקלים ג, ב): מי שהיה נכנס לתרום את

נפתלי יערי